

ПОДАННЯ

щодо занесення лося європейського (*Alces alces*) до Червоної книги України за категорією «вразливий»

В своєму висновку Національна комісія з питань Червоної книги, що створена при Національній академії наук України, користувалася наступними статтями і пунктами Закону про Червону книгу.

П. 1 ст. 4, згідно з яким об'єктами Червоної книги є рідкісні і такі, що перебувають перед загрозою зникнення види тварин та рослин, що перебувають в межах України.

П. 1.2. ст. 14, згідно з якими підставою для занесення до Червоної книги є, перш за все, наявність достовірних даних про чисельність популяцій та їх динаміку та особливості поширення видів. З огляду на останню обставину у першу чергу заносяться види на межі ареалу.

П.2 ст. 15, згідно з яким методичне забезпечення здійснюється на підставі наукових відомостей, що містяться в кадастрах, літописах природи і інших науково-інформаційних джерелах.

Виходячи з зазначених вище статей та пунктів Закону про Червону книгу Національна комісія з питань Червоної книги України більшістю голосів винесла рішення: рекомендувати занесення лося європейського до Червоної книги України за категорією «вразливий».

Методичною підставою для такого висновку стали наступні науково-інформаційні джерела: 1) стандартна форми статистичної звітності (2тп-мисливство); 2) наукові публікації (Ковальчук, 2010; Смаголь і ін., 2012; Межжерин, Лашкова, 2013); 3) літописи природи заповідників; 4) спостереження за видом науковцями Інституту зоології НАН України під час експедиційних виїздів; 5) урахування тієї обставини, що в Україні лось європейський знаходиться на північно-західній межі свого ареалу.

Аналіз та узагальнення цих матеріалів дають підстави вважати, що популяція лося в межах України скоротила свою чисельність за останні 25-30 років (протягом трьох поколінь) за різними оцінками від 2,5 до 17 разів. Це падіння стало очевидним ще на початку 2000-х років і з того часу, незважаючи на значну увагу до цього виду, не було подолане. Відповідно у кілька разів скоротилася площа поширення, значно зменшилося і територія мешкання виду в межах ареалу. Лось повністю зник в степовій зоні і на півдні Лісостепу, а в межах Північного Лісостепу і Полісся значно скоротив територію мешкання.

Підставою для занесення виду і надання йому певної природоохоронної категорії також стало електронне видання «Критерії та категорії Червоного списку МСОП». Найбільш адекватною для ситуації з лосем європейським на території України є внесення за категорію «вразливий». Для цього є наступні конкретні обставини. Зменшення чисельності протягом останніх трьох поколінь (25-30 років) в два і більше разів, про що свідчать усі науково-технічні джерела, неподолання причин, що призвели до занепаду цього виду, фрагментованість ареалу, схильність до значних коливань чисельності та меж поширення, абсолютна чисельність менша за 10 тис. дорослих особин, шанси зникнення цього таксона в Україні за останні 100 років, що оцінюються як досить значні.

Використані джерела інформації

- Ковальчук О. Лось (*Alces alces* L.) у складі минулої та сучасної теріофауни Сумської області: зміни чисельності та їх причини // Праці Теріологічної Школи. 2010. Вип. 10. С. 128-134.
- Смаголь, В.Н., Гаврись, Г.Г., Салганский А.А. мл. Распространение и численность лося, *Alces alces* (Mammalia, Artiodactyla), в Украине в начале XXI века // Вестник зоологии 2012. Т. 46, № 2. С. 161-166.
- Межжєрін С. В., Лашкова О. І. Ссавці України (довідник-визначник). Київ. Наукова Думка. 2013. 358 с.

Перший заступник голови
Національної комісії з питань
Червоної книги України
віце-президент НАН України
академік НАН України

В. Г. Кошечко

Відповідальний секретар

В. О. Харченко